

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נג.

עין משפט
נר מצוה

ואסורים לזרים. בלא יאכלו. ואסורין למתנייה משום דבעי למתנייה מה שאין כן במעשר דאפי' אסור ליכא: והן נכסי כהן. לקדש בזה את האשה משא"כ במעשר. סתם משנה כרבי מאיר דלמחר מעשר ממון גבוה הוא והמקדש צו לא קידש: **ועוננים רחלים ידים.** לפירות שהידים טמאות שניות גורו בזה רבנן ושני עושה שליש בתרומה מה שאין כן במעשר שאין טעון רחיצת ידים לפירות דלמחר מר הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח והכי מוקמי' לה בחגיגה צ"פ שני (דף יח:). **והערב שמש.** לטומאה דלדוריתא משא"כ במעשר דלמחר מר טבל ועלה אוכל במעשר ומקרא ילפינן לה ביצמות צפרק הערל (דף עד:). **ועולין צאחד ומאה.** לריבין אחד ומאה לנטל ואין צנלין ברוב משא"כ במעשר דצטיל ברוב ולא צני אחד ומאה. ועל כרחק במעשר שאין לו תקנתא לא בפדייה ולא להעלותו לירושלים קאמר דאי אית ליה תקנתא אמור רבנן דבר שיש לו מתירין לא צטיל הכן כגון שנטמא דלית ליה תקנתא צאכילה ואין צו שזה פרוטה דלאו בר פדייה הוא אם איתא לדחוקיה כו'. **ולגבי פרוטה.** משנה זו במסכת צבורים (פ"ג מ"א) שניה הלכך חשיבותא דידה קא מני ואזיל ולא קולי דידה שמהא היא עולה ומעשר אינו עולה: לא ס"ד. **ללא צטיל כן אלא ודאי צטיל ברוב מעשר ממון גבוה הוא.** ואפי' דקולא הוא לגבי תרומה וצבורים אפי' חשי ליה (ביבמות שם). **ועולין באחד ומאה.** אכל כפחות אין עולין אלא כל המולין אסור לזרים (תרגום ירמיה) אכל מעשר צטיל ברוב ולא צני אחד ומאה (ביבמות שם). **ועוננים רחלים ידים.** עושה שליש; וידים גורו עוליהם טומאת שני. לפרק פוסלות את המתרומה אם לא נתן (תרגום ירמיה) ועוננים רחילות ידים אפילו הן פירות, דסתם ידים עונות הן מדרבנן ופוסלות את המתרומה, אכל מעשר וחולין ק"ל (חולין קו). הטעם דיו לפירות היה זה מגפי הכות (ביבמות שם). **והערב שמש.** אם נטמא טומאה דלדוריתא וטבל, אינו אוכל בתרומה עד שיערב שמש, ביצמות (עד:). **ילפינן מקראי.** (תרגום ירמיה) עול יום מותר במעשר ואסור בתרומה (ביבמות שם). מה שאין כן במעשר. אין מיתה ואין חומש ואין אסור לזרים, שהרי כל עצמו נאכל לזרים, וחומש שמוסף בפדיונו לא איירי הכא בחומש כי הוא גוואל, דאין בתרומה פדיון, ונכסי הדיוט נמי לא הו' לקטת צו עבדים וקרקעות, דלא יתן אלא לאלוהי ושמיה וסביה, ואין טעון רחיצת ידים שאין השני פוסל בו לעשות שליש ואינו טעון הערב שמש, דק"ל טבל ועלה אוכל במעשר, ומקראי ילפינן לה ביצמות פרק הערל (תרגום ירמיה) וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באהל לא בטיל. ואפי' דלדוריתא חזי כחרי צטיל דכתיב אחרי רבים להטות, אחריו רבנן ואזיל רש ליה מתירין לאחר זמן לא יאכלנו צאכור על ידי ציטול (ביצה א).

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וקולא וכו' ואם כן תאמר בעלמא הוא ע"י מנחתו ע"י צ"ב כדכ"ד ד"ה מנחתו: בא"ד ברוב ברבש ובחל' כס'. קשה לי הא כמין מנינו גם כלה טבל מה"ט ברוב ואם מין כשאלו מנינו גם מדרבנן טבל כס' דהא דמותרת בק"ל היינו מדרבנן וז"ל דלמא דלית הוה' חזי' מנינו טעמא ונמינו כשאלו למה דק"ל כרעא דלחילין כתר שמה דחוק:

מוסף רש"י

ואסורים לזרים. בלא נכסי (תרגום ירמיה). והן נכסי כהן. לקדש בזה את האשה וליקח דמיהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה (שם וביבמות שם). אכל מעשר לא יתן אלא לאלוהי ושמיה וסביה ואין אשה מתקדשת כלל, וסתם משנה ר"מ דלמחר מעשר ממון גבוה הוא, ואפי' דקולא הוא לגבי תרומה וצבורים אפי' חשי ליה (ביבמות שם). **ועולין באחד ומאה.** אכל כפחות אין עולין אלא כל המולין אסור לזרים (תרגום ירמיה) אכל מעשר צטיל ברוב ולא צני אחד ומאה (ביבמות שם). **ועוננים רחלים ידים.** עושה שליש; וידים גורו עוליהם טומאת שני. לפרק פוסלות את המתרומה אם לא נתן (תרגום ירמיה) ועוננים רחילות ידים אפילו הן פירות, דסתם ידים עונות הן מדרבנן ופוסלות את המתרומה, אכל מעשר וחולין ק"ל (חולין קו). הטעם דיו לפירות היה זה מגפי הכות (ביבמות שם). **והערב שמש.** אם נטמא טומאה דלדוריתא וטבל, אינו אוכל בתרומה עד שיערב שמש, ביצמות (עד:). **ילפינן מקראי.** (תרגום ירמיה) עול יום מותר במעשר ואסור בתרומה (ביבמות שם). מה שאין כן במעשר. אין מיתה ואין חומש ואין אסור לזרים, שהרי כל עצמו נאכל לזרים, וחומש שמוסף בפדיונו לא איירי הכא בחומש כי הוא גוואל, דאין בתרומה פדיון, ונכסי הדיוט נמי לא הו' לקטת צו עבדים וקרקעות, דלא יתן אלא לאלוהי ושמיה וסביה, ואין טעון רחיצת ידים שאין השני פוסל בו לעשות שליש ואינו טעון הערב שמש, דק"ל טבל ועלה אוכל במעשר, ומקראי ילפינן לה ביצמות פרק הערל (תרגום ירמיה) וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באהל לא בטיל. ואפי' דלדוריתא חזי כחרי צטיל דכתיב אחרי רבים להטות, אחריו רבנן ואזיל רש ליה מתירין לאחר זמן לא יאכלנו צאכור על ידי ציטול (ביצה א).

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואסורים לזרים יהוה נכסי כהן יעולין באחד ומאה יומעונין רחיצת ידים והערב שמש הרי אלו בתרומה ובכורים ומה שאין כן במעשר מאי מה שאין כן במעשר לאו מכלל דמעשר בטיל ברובא ואם איתא דחוקיה (הוה ליה דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל וממאי דמה שאין כן במעשר דבטיל ברובא דלמא לא בטיל כלל לא מצית אמרת הכי דלגבי תרומה חומרי תרומה קתני קולי דתרומה לא קתני והא קא תני והן נכסי כהן לא סלקא דעתך דתניא בהדיא למעשר שני בטיל ברובא ויבאיוז מעשר שני אמרו במעשר שאין בו שוה פרוטה ושונכסם לירושלים ויצא ואם איתא לדחוקיה ליעבר ליה לדחוקיה וניחלליה על מעות הראשונות דלא פריק וניתו מעשר דאית ליה ונצטרפינהו דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי וניתו דמאי דלמא אתי לאתויי ודאי וניתו שתי פרוטות ונחלל עלייהו מעשר בפרוטה ומחצה ונחלל האי על האך יתירא מי סברת פרוטה ומחצה תפסה שתי פרוטות לא פרוטה תפסה פרוטה וחצי פרוטה לא תפסה הדר הויה ליה דאוריית' ודרבנן דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי וניתו איסר דלמא אתי לאתויי פרוטות ושונכסם לירושלים ויצא ואמאי וליהדר ונעיייליה בשנכסא ונפרקיה דאמר ר' אלעזר 'מנין למעשר שני שנכסא שפודין אותו אפילו

ואסורים לזרים. פרש"י דמשום מעשר קתני לה לאשמעי' דאפי' אסורא ליכא ומיהו במסכת חלה (פ"א מ"ט) לא מצינו לפרשו הכי דתנן התם החלה והציבורים חייבין עליהם מיתה וחומש ואסורים לזרים ולא קתני מה שאין כן במעשר וי"ל כדמפרש צירושלמי ואסורים לזרים אפילו חצי שיעור או דלדוריתא או דרבנן דפליגי רבי יוחנן ור"ל צפרק צתא דיומא (דף עד). ואין לפרש דאסורה לזרים אפי' על ידי פדיון דצפרק הערל (ביצמות דף עד). אמר אין לה פדיון שיעריהם:

ועולין באחד ומאה. נספרי דריש ממקדשו ממנו תרומה עולה צאחד ומאה וערלה וכלאי הכרם צאחד ומאהים דמתוך שכלל אסורו כפל עלייתו וסאמכתא בעלמא הוא דמדלדוריתא תרומה וערלה וכלאי הכרם צטלים צ"ב צ"ב וכלל כס' כשאר אסורין דצפרק הנזקין (ויניין דף נד:). גבי נפלו ונפתצו קאמר והא הכא דמדלדוריתא צטל ברוב וצ"ל כל הצטר (חולין דף קטו: ושם ד"ה ומה) וצ"ל כש (פסחים דף נד: ושם) ילף אסור הנאה צצר צחלז מק"ו דערלה ולא פריך מה לערלה שכן צריכה אחד ומאהים להצטיל וצפרק הערל (ביצמות ד' עד:). דחשיב מחפ"ו דהו' בתרומה ולא במעשר ולא חשיב אחד ומאה והתם נמי ר' אמר ר' יוחנן והוא שרבו חולין נה התרומה: **באחד ומאה.** עולין ואסור לזהיר ולחוקים מדה אחת ונותנים לכהן דתנן במסכת ערלה (פ"ג מ"א) תרומה ותרומת מעשר עולין צק"א וזריך להרים הערלה וכלאי הכרם צמאחי' ואחד ואין צריך להרים וטעמא דצריך להרים טפי בתרומה כצאכור אסור ומפרש

צירושלמי משום גזל השבט פירוש כהן: (לעיל) וז"ל נכסי כהן. שיליה ציבורים תנן למה אמרו נכסי כהן ליקח בהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה משא"כ במעשר דתנן צפרק קמא דמ"ש (מ"ז) אין לוקחין עבדים וקרקעות ובהמה טמאה ממעשר שני ומיהו דצ"פ צתא דמעשר שני (מ"ג) תנן לא נתמי ממנו למת לא לקחתי ממנו ארון ותכריכים למת משמע הא לחי דומיא דמת שרי אלאה שרי ליקח בגדים וי"ל דהיא צפרק צתא דמ"ש (מ"ג) איתא כר' יהודה דלמחר ממון הדיוט הוא אי נמי תרוייהו כר' יהודה ונגדים דוקא שיהיו נהנה מהם שרי אכל עבדים אסורים מיתורא דקרא אי נמי תרוייהו כר"מ ומן התורה שרי לקנות כל מילי ומדרבנן הוא דאסור והא דלמחר צירושלמי לא נתמי ממנו למת למאי אי ליקח ארון ותכריכין הא לחי נתמי בתמיה אלא לסיכה היא דרשה אסמכתא בעלמא היא למאי דאסירא מדרבנן ומוקי לה בסיכה אכל אמת הוא דלמא למעוטי ארון ותכריכין דתנן צשיליה פירקין דמעשר שני והא דלמחר פרק הערל (ביצמות דף עד). ושם מנין למעשר שני שנטמא שמונת לסוך ממנו שנאמר לא נתמי אחיו דבר שוה לחיים כו' ואימא לארון ותכריכין ה"פ להא לחודיה אכל סיכה אסורה שמצברו צטומא הוא כמו אכילה ומשני ממנו מגופו של מעשר משמע

[וע"פ חזק' ביצמות שם. ד"ה נכסי:]

ומעונין רחיצת ידים. אפילו למגע דליו לאכילה אף למעשר טעון כדאמר צ"פ השוחט (חולין דף לג:). כל הטעון ציאת מים מדברי סופרים אסור בתרומה ומותר במעשר דברי ר"מ ותכנסין אסורין: **הן דבר שיש לו מתירין.** וא"ת תרומה נמי יש לו מתירין צאכור דלמחר צ"פ הנזר (מדרס דף נט:). וי"ל כדלמחר התם **דלמא אתי לאתויי ודאי.** וא"ת צהקומץ רבה (מנחות דף נא). קאמר רבי שמעון שזורי פעם אחת נתערב לי טבל צחולין ואמר לי רבי טרפון לך וקח צשוק ועשר עליו ולא גורין דלמא אתי לאתויי ודאי וי"ל דהתם ליכא למגור דלמא אתי לאתויי ודאי דידע שפיר דאין מפרשין מן החיוב על הפטור אכל הכא לא אסיק אדעתיה דלא מנצטרי דאורייתא ודרבנן: **דלמא אתי לאתויי פרוטות.** וא"ת והא דתנן (מ"ש פ"ג מ"א) הפורט סלע ממועות מ"ש אלאה מחללין מעשר על פרוטות וא"ל לנצטס שישוה מעשר לפרוטות שלמות וא"כ אותו פחות משוה פרוטה אוכל בלא חלול וי"ל דמיתאי אסר בהדיהו וא"ת דלמא מיתאי פרוטות לצד כדגור הכא וי"ל דהתם לא טעי דידע דחצי פרוטה לא תפסה אכל הכא טעי דלא מסיק אדעתיה דאורייתא ודרבנן לא מנצטרי: **ליהדר ונעיייליה.** לעיל גבי אין צו שוה פרוטה לא פריך הכי דאייירי צרחוק מירושלים הכרה ומקרי צהכי אין לו מתירין אכל הכא דקתני משונכסם לירושלים וינא משמע אפי' לא ינא אלא פסיקה אחת ואמאי ולעיליה: כרבי

למפס פרוטה זו צקדושת מעשר שהמעורב מן התורה צטל ברוב דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות ורבנן הוא דלמחר היכא דיש לו מתירין לא ליצטיל הלכך אין אסור מעשר צוה אלא מדרבנן הילכך אין מנצטרף עם זה למפס פדיונו נמצא שוה חצי פרוטה שהיא נאכל בלא חילול אכל דחוקיה מעות הראשונות כבר נתפסו: **וניסי חצי שוה פרוטה דמעשר שני של דמאי הלכות מעס הארץ דאסורו ופדיונו דרבנן דמדלדוריתא כל אדם נאמן על המעשרות:** דלמא אסי **לאסוי ודאי.** ואז נמצא שוה חצי פרוטה שאינו מעורב נאכל בלא חילול: **וניסי שתי פרוטות.** נחוש: **ויחלל עליהן מעשר שוה פרוטה ומחצה.** ונחלליה להאי מעורב על האך חצי פרוטה יתירא דהויה ליה כדחוקיה: **מי צברה שוה פרוטה ומחצה.** מעשר: **הפסה שתי פרוטות.** צקדושה דנמצי האך לאצטרופי בהדיהו שכבר נתפסו: **פרוטה הפסה שוה פרוטה.** מן המעשר: **חצי פרוטה.** הנותר במעשר: **לא הפסה.** לפרוטה שיהי. וא"ת המעורב צו יצטרף להשלים הדר הוה ליה דאורייתא ודרבנן. ואם צאת לומר דחוקיה נמי היכי משכחת שיש עודף על ידי מי נתפס משכחת ליה צמחלל מעשר צקלע שלם או צשקל או צאכסר שאפי' לא היה המעשר שוה אלא שלש פרוטות נתפס כל האכסר: **וניסי אסר שלם.** ויחלל עליו מעשר צפחות דממיו: **גזירה דלמא אתי לאסוי צ' פרוטות.** ומעשר צפרוטה ומחצה ונמצא שוה חצי פרוטה נאכל בלא חלול הלכך טוב לו שיצטל ברוב: **ולעיייליה.** עם תערוצתו ויאכלנו לירושלים: **וניפרקיה.** קס"ד ציש צו שוה פרוטה נמי קאמר: ואפי'